

ת"פ (חיפה) 22-08-60044 - ש.ו. ע"י נ' מדינת ישראל

ת"פ (חיפה) 22-08-60044 - ש.ו. ע"י נ' מדינת ישראל מחוזי חיפה

ת"פ (חיפה) 22-08-60044

ש.ו. ע"י

נ ג ד

מדינת ישראל

ע"י עו"ד מור בן אבו

בית המשפט המחוזי בחיפה

[15.10.2024]

כבוד השופט נתנאל בנישו

ב"כ עו"ד ועו"ד

החלטה

השאלה המשפטית העומדת להכרעה בבקשת זו פשוטה לניטוח, גם אם לא להכרעה: האם מוסמך בית המשפט להורות על בירור אשמתו של המבוקש כiom, למורת שכاض הופסקו ההליכים בעניינו על פי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי, תשמ"ב - 1982 (להלן: החסד") הוא לא עמד על בירור האשמה כאמור.

העובדות הרלוונטיות לעניינו

בתאריך 29.08.22 הוגש נגד המבוקש כתב אישום, שייחס לו עבירות של סיכון חי אדם בזמיד בתיבת תחבורה, חבלה בכוכונה מחמירה, הפרעה לשוטר וחבלה בזמיד ברכב, זאת בגין איורע שהתרחש ביום 22.08.22, במסגרתו נתען כי המבוקש נהג באופן המSCAN את התנועה, ולאחר ששוטרים הורו לו לעצור, נמלט, תוך שהוא ממשיך בנסיעתו הפרועה, פוגע במספר כלי רכב, ובשלוש הزادניות אף מנסה לפגוע עם רכבו בשוטרים.

המבקר נעצר עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו.

בדיוון שהתקיים ביום 25.10.22 (להלן: ההילך המקורי), לאחר שהתקבלה חוות דעת פסיכיאטרית לפיה הוא אינו כשיר לעמוד לדין, הוסכם בין הצדדים כי ההליכים יפסיקו בהתאם לסעיף 170 הנ"ל. בנוסף, עתירה התביעה למתן צו אשפוז על פי סעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן: חוק לטיפול בחולי נפש), לתקופה מרבית של 20 שנה, בהתאם לעונש הקבוע לצידה של העבירה החמורה ביותר שיוחסה למבקר.

בתגובה לבקשת זו, ציין ב"כ המבוקש דאז: "אנו מסכימים לקוינן של ראיותلقואורה. הנאשם מתנגד לאשפוז. לעניין מתן צו אשפוז, הנאשם מתנגד למתן צו אשפוז ומבקש להשתחרר ולעומוד בצו מרפאתי". באותו מעמד ב"כ הנאשם דאז לא ביקש לברר את אשמתו.

לאחר שmiaut עמדות הצדדים כאמור, מסר בית המשפט את החלטתו, בה קבע:
"עינתי בחוות הדעת מיום 20.9.22 ושמעתית את טיעוני הצדדים.
הנאשם אינו כשיר לעמוד במשפט, וכפי שציינה המדינה לא היה כשיר בעת ביצוע העבירה.
ניתן בזאת צו אשפוז לפי סעיף 170 לחסד" פועל פי סעיף 15א לחוק לטיפול בחולי נפש כאשר התקופה המרבית
לאשפוז תעמוד בהתאם לסעיפי העבירות החמורה כתוב האישום על 20 שנה החל מיום 17.8.2022.".
ה המבקש מצוי באשפוז בהתאם לצו זה עד עצם היום הזה.
הבקשה ותגובה המדינה
ענינה של הבקשה שבפניי לאפשר את בירור אשמו של המבקש כעת, גם אם בעבר הוא לא עמד על זכותו לבירור
האשמה כאמור.
בא כוח המבקש מנמק את בקשתו במספר מישורים. ראשית, סבור בא כוח המבקש כי המחוקק לא תחם בזמן את
הזכות לבירור אשמת הנאשם. לטעמו, לו ביקש המחוקק להגביל את הזמן לבירור האשמה, היה כותב זאת במפורש,
כפי שנעשה בעניינים אחרים, בין אם בנוגע לבקשת להישפט ובין אם לגבי ערעור על פסק דין.
הסגור מפנה להוראות סעיפים 16(א) ו-19 לחוק טיפול בחולי נפש, מהם מבקש להסיק על סמכות כללית לעיון חוזר
בהחלטות אשר הביאו לאשפוז בהתאם לחוק.
 יתרה מזו, מבקש הסגור להסיק את סמכות בית המשפט לעורע עיון חוזר בשאלת בירור האשמה על פי בקשה
הנאשם, מהסמכות שניתנה ליועץ המשפט למשלה לבקש עיון חוזר בהחלטה שלא העמיד לדין נאשם אשר ניתן
לגבי צו שיפוטו להפסקת הליכים (סעיף 21א לחוק טיפול בחולי נפש). טענת הסגור היא כי כשם שסמכות זו של
היועץ המשפט למשלה לא הוגבלה בזמן, כך גם יש לקבוע שזכותו של הנאשם לבקש קיום בירור אשמו גם
בשלבים שלאחר הפסקת ההליך הפלילי אינה מוגבלת בזמן.
עוד מבקש הסגור לדחות את גישת בא כוח המשיבה כי החלטה על הפסקת הליכים בשל אי כשרות נפשית לעמוד
לדין מהויה פסק דין. לטעמו, אין זה המצב, לאור העובדה כי בית המשפט הכתיר את דבריו כ"ההחלטה", וכן לא הודיע
לצדדים על זכות ערעור. מעבר לכך, במקרים מסוימים מבקש הסגור לדחות את טיעון המשיבה לאור העובדה כי
הפסקת הליכים כאמור אינה כוללת בירור דין ובית המשפט לא נדרש הכריע את הדיון או לגזור אותו. משומך אף,
לשיטתו, לא ניתן לראות את ההחלטה להפסקת ההליכים כפסק דין.

באשר לתקילת בקשתו, מסביר הסגנור כי נדרשת הכרעה בגין העדר אשמה שכן למרות ההטבה שחלה במצבו של המבוקש, הוועדה הפסיכיאטרית אינה מוכנה לאפשר לו להשתחרר מאשפוז, לדבריי הסגנור, מאחר שאינו מודה באשמה.

בא כוח המשיבה מבקש לדחות את הבקשה על הסף. לטעמו, ההחלטה על הפסקת הליכים בהתאם לסעיף 170 לחסד פ', שמשמעותה פסק דין, אשר הדרך היחידה להתרבר בו היא בערעור, אותו יש לגייס תוך 45 ימים. יתרה מזאת, מצין בא כוח המשיבה, כי סגנרו של המבוקש דואז הסכים לקוימן של ראיותلقואורה. לדבריי, הסכמה זו מהוות בירור באשמה, בהתאם להלכות שנקבעו בסוגיה זו.

באשר להסתמכות הסגנור על סעיף 21א לחוק טיפול בחולי נפש, טוען ב"כ המשיבה כי על פי סעיף זה לנאים אין זכות להגיש בקשה לחידוש הליכים. על פי הסעיף, סמכות זו יוחדה לממשלה, הרשות להגיש בקשה כאמור, באישור היועמ"ש לממשלה. הגשת בקשה כאמור מתורגמת להגשת כתוב אישום חדש, עובדה התומכת בטענה כי הפסקת הליליכים הייתה סופ פסוק להליך הקודם.

לבסוף, טוען ב"כ המשיבה כי הבקשת הנוכחית היא למעשה ערעור על הוועדה הפסיכיאטרית, הליר שאינו מצריך את בירור האשמה כմבוקש, בשל האפיק העצמאי לתקיפת החלטות הוועדה.

דין והכרעה על מנת להכריע בבקשת הנוכחית, מן הרואו לשוב ולעמד על המוגרת הנורמטיבית להחלטה להפסקת הליליכים ולאשפוז המבוקש.

המוגרת הנורמטיבית

הוראות החוק המתיחסות להשלכות מחלת נפש ממנה סובל נאשם על הליר פלילי בעניינו נבדלות לשתיים. בכל הקשור לשאלת השלת נפש על אשמתו של הנאשם בעת ביצוע העבירה, חל סעיף 34 לחוק העונשין תש"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), הקובע:

"לא יש אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלת שפוגה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכללי, היה חסר יכולת של ממש -

- (1) להבין את אשר הוא עשה או את הפסול שבמעשה; או
- (2) להימנע מעשיית המעשה."

באשר להשלכות של מחלת נפש כאמור בעת עמידת הנאשם לדין, חל סעיף 170 לחסד פ', הקובע :

"(א) קבע בית המשפט, לפי סעיף 6(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, תשט"ו-1955, או לפי סעיף 19ב(1) לחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969, שנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין, יפסיק את ההליכים נגדו...".

בית המשפט העליון עמד זה מכבר על השוני הקים בין שתי הוראות, בקביעו: "אי שפויות מהוות סיג מהותי לאחריות פלילתית בעת ביצוע העבירה. אי כשרות לעמוד לדין, עניינה בכשיורתו הדינית של הנאשם בעת העמדתו לדין. מדובר בשתי הוראות חוק של אחת מהן נמצאת בנקודה שונה על ציר הזמן - הראונה בעת ביצוע המעשה הפלילי והשנייה בעת ניהול ההליך הפלילי. יתכן כי הנאשם יימצא אחראי בפלילים אך לא יהיה מסוגל לעמוד לדין ולהיפך...".

(רע"פ 15/8601 אשרר נ' מדינת ישראל (פורסם ב公报, 17.05.15)).

זאת ועוד, ככל שבית המשפט קובע כי בעניינו של הנאשם חל הסיג לאחריות פלילתית של אי שפויות הדעת (סעיף 34ה הנ"ל), דין של הנאשם לזכויו (ראורע"פ 2675/13 מדינת ישראל נ' וחנון (פורסם ב公报, 03.02.2015)).
שונה הוא הדיון כאשר בית המשפט מתרשם שה הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין. במצב דברים זה מופסקים ההליכים בהתאם לסעיף 170 לחסד"פ מבלי שמכרעתה שאלת אשמתו של הנאשם לגופה (ראו ע"פ 9078/09 פלוני נ'
מדינת ישראל (פורסם ב公报, 14.02.2012) וכן עניין אשרר הנ"ל). זאת, אלא אם כן, מיזמתו או על פי בקשת סגנווּר, מחליט בית המשפט לברר את אשמתו של הנאשם. בירור האשמה יכול ויניב מסקנות בשני מישורים. במשור הראשון, ככל שיחילט בית המשפט שה הנאשם אכן נהנה מסיג אי שפויות הדעת, יורה על זיכוי כאמור. במשור השני, ככל שבית המשפט יכריע שה הנאשם לא ביצע את העבירה או שה הנאשם אינו אשם שלא מחייב היהתו חוליה נפש, יזכה אותו בית המשפט.

אפשרות שנייה זו מוגדרת בסעיף 170(ב) לחסד"פ כאמור:

"(ב) מצא בית המשפט בתום בירור האשמה, כי לא הוכח שה הנאשם ביצع את העבירה, או מצא שה הנאשם אינו אשם - שלא מחייב היהתו חוליה נפש לא-בר-עונשין - יזכה את הנאשם..."

כל שבית המשפט לא מצא לזכות את הנאשם, יפסיק את ההליכים נגדו (סעיף 170(ב) סיפה).

על החלטה זו של בית המשפט לזכות את הנאשם או להפסיק את ההליכים כאמור לפי סעיף קטן (ב), קיימת הזכות ערעור (סעיף 170(ג)).

למען השלמת התמונה נוסף כי להחלטה לקבוע כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין השלכה ישירה על הסמכות להורות על אשפוזו, כאמור בסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, הקבע :

"(א) הוועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפני מבעל הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפני ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחייבתו חולה, רשיין בית המשפט לצוות שה הנאשם יושפץ בבית חולים או יקבל טיפול רפואי החלטת בית המשפט לברר את אשמתו של הנאשם לפי סעיף 170 לחוק הדין הפלילי... יהיה הצו שניתן כאמור בר תוקף עד תום הבדיקה, ומשתם או נפסק הבדיקה וה הנאשם לא זוכה - יחולט בית המשפט בשאלת האשפוז או הטיפול הרפואי".

זאת, להבדיל מסמכות האשפוז בגין הנאשם לבגבי או כשרות מהותית הנובעת מתחולת סיג או שפיפות הדעת, המוסדרת בסעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש.

הסמכות להורות על אשפוז הנאשם הופסקו ההליכים בהתאם לסעיף 170 הנ"ל, מותנית בקיומן של ראיות לכךויה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, או שעשה מעשה אחר המבוסס על אותן עובדות או על עובדות דומות (סעיף 15(א1)).

יתריה מזו, בין אם מורה בית המשפט על אשפוז הנאשם שהופסקו לבגבי ההליכים ובין אם הוא מורה כאמור לאחר שנקבע שנ הנאשם היה חולה בשעת מעשה והוא עדין חולה, נדרש בית המשפט לקבוע את תקופת האשפוז המרבית בהתאם לתקופת המאסר הקבועה בחוק לצד העבירה החמורה ביותר שיוחסה לנ.intellijן בכתב האישום (ראו סעיף 15(ד)(1)).

בשני המקרים, כאשר בית המשפט מורה על אשפוזו של הנאשם, מתקיימת ביקורת מקצועית על נחיצות המשך האשפוז כאמור, על ידי ועדת פסיכיאטרית (ס' 28(א) לחוק טיפול בחולי נפש, אשר על החלטתה ניתן להגיש ערעור על פי סעיף 29(א) לחוק טיפול בחולי נפש).

סעיף 19 לחוק טיפול בחולי נפש סמכות עיון חוזר וערר בכל הנוגע לצווי אשפוז הנינתנים על ידי בית המשפט בהליך הזמןיים המתקיימים לפני מתן צו אשפוז קבוע, אשפוז לצורך קבלת חוות דעת פסיכיאטרית ואשפוז עצור לצורך הסתכלות לפי סעיף 16(ב) וסעיף 17 לחוק.

לבסוף, קובעים 21 ו-22א לחוק טיפול בחולי נפש סמכות להעמיד את הנאשם לדין מחדש בשני מקרים. סעיף 21 קובע את סמכותו של הייעץ המשפטי לממשלה להורות כי הנאשם יועמד לדין אם היה מאושפז בצו של בית משפט עקב הפסקת ההליכים או מצוי בטיפול רפואי והוא שוחרר לאחר מכן בהחלטת הוועדה הפסיכיאטרית, אשר התרשמה כי אין הצדקה להמשך אשפוזו, נוכח מצבו הנפשי ונוכח מידת המסוכנות הנש��פת ממנו.

סעיף 21א לחוק מאפשר ליום"ש למשילה לפנות לבית משפט בבקשת לעיון חוזר בהחלטה כי הנאשם מסוגל לעמוד לדין בהיותו חולה, וזאת לשם העמדתו לדין גם כאשר הנאשם נמצא עדין בטיפול רפואי על פי צו בית משפט, אם יש סוד סביר להניח כי הוא מסוגל לעמוד לדין ונסיבות העניין מתאימות להעמידתו לדין (על אודות הפעלת הסמכות הקבועה בסעיף 21א לחוק טיפול בחולי נפש ראו לדוגמה ע"פ (מרכז) 4654-06-20 (מפני מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, 09.12.2020).

במקרה שלפניו, לאור חווות דעת פסיקיאטרית שהתקבלה בעניינו של הנאשם, החליט בית המשפט על הפסקת הפלילי נגד הנאשם על פי הוראת סעיף 170 לחסד"פ הנ"ל. כאמור, הוראה דין-ז, מתייחסת למצבו הנפשי של הנאשם במועד הדיון, זאת על אף שבהחלטה ציין בית המשפט כי על פי חווות הדעת שהונחה בפניו הנאשם היה כשיר גם במועד ביצוע העבירה (בית המשפט מצין בהחלטתו כי זו הייתה עמדת המדינה, למרות שזאת צינה כי היא אינה חולקת על חווות הדעת לעניין הנסיבות הדיוניות בלבד). בהתאם לכך, הורה בית המשפט על צו אשפוז לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, לתקופה המרבית של העבירה החמורה ביותר בכח האישום.

הפסקת ההליכים או פסק דין?

הسنגור טוען כי סעיף 170 חוק סדר הדין הפלילי מקנה לנאים בכל שלב אפשרות לעמוד על בחינת חופוטו. לטענותו, האפשרות הכלולה בסעיף כי תבורר אשמתו של הנאשם אינה מוגבלת בזמן. עוד לומד السنגור על מהות הפסקת ההליכים מתוך ההקשר הפורמלי והמהותי של ההליך.

באשר למשמעות הפורמלי, נכון אומנם כי בית המשפט הקtier את הפסקת ההליכים בכותרת "החלטה", ואף לא צוין בסופה קיומה של זכות ערעור, אך לנוכח אופי ההחלטה נראה לי כי לא ניתן להסתפק בעובדות האמורות על מנת לקבוע את מהות ההחלטה לפי סעיף 170.

ואכן, על מנת לסייע את מהות הפסקת ההחלטה לפי סעיף 170 לחסד"פ, אין מנוס מעמידה על מהותה ותכליתה. כאמור, הפסקת ההליכים לפי סעיף 170 לחסד"פ, מהווה הוראה דין-ז אשר אינה קובעת דבר בנוגע לאשמו של הנאשם. בנוסף, כפי שהובהר, במקרים מסוימים היא אינה סופי פסקוק. זאת נוכח הסמכות הקבועה בסעיפים 21 ו-21א לחוק טיפול בחולי נפש להעמיד דין חדש את הנאשם בהתאם להחלטת הייעץ המשפטי או להחלטת בית המשפט בעיון חוזר על פי בקשה.

ניתן גם להסביר על אודות אופייה של ההחלטה לפי סעיף 170(א), מלשון סעיף 21א הנ"ל, המאפשר לבית המשפט "לעין מחדש" ב"ההחלטה" להפסיק את ההליכים בנסיבות המפורטות בסעיף.

כל אלה תומכים בעמדת ב"כ" המבוקש, הראה בהפסקת ההליכים החלטה הנינתנת לעיון מעט לעת, אף לבקשת السنגור, בהתאם לקבע בסעיף 170(א) לחסד"פ סיפה.

יתרה מזו, ביסוד הסמכות להפסקת ההליכים עומדת העובדה כי הנאשם אינו מסוגל לעקוב אחרי המשפט ולנהל הגנה ראייה. מطبع הדברים, כאשר עסוקין בהסתכלויות על מצבו העכשווי של הנאשם, יכולים לחול במצב זה שינויים אשר יביאו למסקנה כי השנתנה התמונה וcutut מסוגל הנאשם לקיים הגנה ראייה. בפרשנות מרוחיבה לתכלית זו, ניתן לסביר כי סמכות בירור האשמה תקום גם מקום בו התעורר אינטרס של הנאשם כי אשמוו תבורר, גם אם הוא עדין אינו מסוגל לעמוד דין.

מайдך גיסא, קיימים טעמים כבדי משקל לקביעה כי, במהותה, הסמכות הקבועה בסעיף 170 לחסד פ' מהוות סיום ההליך הפלילי, ואינה פתוחה לעיון חוזר.

ראשית, טעונה זו מוצאת תימוכין בהוראות החוק עליהן עמדנו. בראש ובראשונה, לאור העובדה כי האפשרות להעמד לדין מחדש את הנאשם מוגבלת לתנאים הקבועים בסעיף 21 לחוק טיפול בחולי נפש, קרי כי נקבע שהנתאים מסוגלicut לעמוד לדין.

שנית, הקביעה בדבר הפסקת הליכים דומה במובנים רבים לקביעות המתקבלות במסגרת פסק דין פלילי. ואכן, גם אם קיימת סמכות לעיון חוזר מצומצמת כאמור, לרוב תהווה החלטה על הפסקת הליכים סוף פסוק מבחינת ההליך הפלילי. יתרה מזו, לקביעה כי מופסקים הליכים שלגוע לאכיפת אשפוז וכן לפרק הזמן של אשפוז זה, הנלמד כאמור מהਊירות שיויחסו לנאים. קביעות אלה בעלות מאפיינים דומים לקביעות המתקבלות במסגרת פסק דין. מאפיינים אלה תומכים בסיווגו של ההליך על פי סעיף 170 כמשמעותו את ההליך הפלילי, ובכך מהוות מעין "פסק דין".

יתרה מזו, מוכרת בדיון הפלילי הבדיקה בין "פסק דין" לבין "ההחלטה ביןיהם". הבדיקה זו, אשר השלכתה המעשית נעוצת בסמכות הערעור, תכליתה:

"לרכז את העניינים הנידונים במסגרת התביעה הפלילי לכדי מסלול אחד, שבבסיסו עומדת החשש מפני פיצול הליכים בלתי נסבל, התמשכות הליכים, סרבול והארכת הדיונים וכן עינוי דין נוספת בפליליים" (בע"פ 06/2016 קובן נ' מדינת ישראל מע"מ ת"א, (פורסם בנבו, 17.07.2007)).

בשל התכליות האמורה, הורחבה הגדרת "פסק דין" כך שתכלול גם החלטות אשר באופיין מסימנות את העניין הנוכחי בחלוקת בין הצדדים:

"...ההלהכה כו� היא, שעל-מנת להבחן בין "פסק-דין" לבין "ההחלטה אחרית" בעניין הנדון יש לבחון את ההחלטה השיפוטית על-פי מהותה, ולאו דווקא על-פי כוורתה. ראו בש"פ 658/88 חסן נ' מדינת ישראל ... נקבע, כי "הליך או "פסק-דין" הינט כל החלטה שיפוטית שהכרעה סופית בעניין מסוים, כך שלאותו עניין התביעה נסגר. ("בע"פ 8274 נ' מדינת ישראל, (פורסם בנבו, 02.02.2000) וראו גם בש"פ 4804/17 ברמל נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 09.08.2017) ופסק דין המוזכרים שם).

בעניין זה, כבר נקבע כי סיווגה של החלטה כפסק דין נעשית בהתאם לבחן עד כמה ההחלטה שמה קץ לנושא ועוד כמה נושא זה מצוי בלבית ההליך העיקרי. כך נקבע בעניין קובן הנ"ל:

"ההבחנה בין פסק דין לבין החלטה אחרת, בין ההליך אזרחי, בין ההליך פלילי כזה שלפניינו, נעוצה בשניים: ראשית, יש לבחון האם ההחלטה של בית המשפט סיימה את בירור המחלוקת הכלולות שבין הצדדים והאם הכריע בית המשפט באופן סופי ביחס לטעדים שנתבקשו במסגרת התביעה. סיום הדיון בתיק עם מתן ההחלטה יהווה שיקול מרכזי התומך בסיווגה כ'פסק דין'... שנית, יש לבחון את תוכנה ונושאה של ההחלטה. בקשה שנושאה טפל לנושא המחלוקת העיקרית תשׂווגה במרבית המקרים כ'החלטה אחרת'. יצוין כי שלב זה של הבדיקה בין 'פסק דין' ל'החלטה אחרת' רלוונטי בעיקר להחלטות שניתנו לאחר מתן פסק דין". (וראו גם דנ"פ 21-2062 א/or ר' מ' מדינת ישראל, (פורסם בנבו, 11.01.2022)).

בהתאם לכך, בבואה לבחון את סיווגה של ההחלטה כפסק דין או כהחלטה אחרת, ישם בית המשפט דגש על מהות ההליך ולא על כוונתו בלבד:

"... ראוי להעיר כי לעניין סיווגה של ההחלטה כ'פסק דין' או כ'החלטה אחרת', לא כוונתה הפורמלית של ההחלטה הנדונה היא הקובעת. סיווג ההחלטה יוכרע לפי בחינה מהותית זו-שלביות שיעורו בבית המשפט, במסגרת תיבחן שאלת סופיותה של ההחלטה, כמו גם עצמת הקשר שבין ההחלטה שעיליה משיגים לבין נושא המחלוקת העיקרית שבין הצדדים". (ענין ברמלי הנ"ל).

בענייננו, במקרים רבים מתישם סיווגו של ההליך לפי סעיף 170 לחס"פ כ'פסק דין', בהתאם לתכילתה. כאמור, מהחקיקה עלייה עדנו עולה אופיה הסופי של הסמכות הקבועה בסעיף 170 לחס"פ. שם שזכוי הנאשם בשל אי כשירותו המהותית לעמוד לדין לנוכח מצבו בעת ביצוע העבירה מוביילה למatan פס"ד מזכה, אך ניתן אף להסתכל על ההחלטה המפסקה את ההליך בשל אי כשירותו לעמוד לדין בשל מצבו הנפשי בעת קיום הדיון. בשני המקרים מהוות ההחלטה ההחלטה סוף פסק להליך הפלילי שנפתח עם הגשת כתב האישום. זאת ההחלטה זו נוגעת על כן ללב לבו של ההליך הפלילי, גם אם אינה כוללת הכרעה בדבר אשמת הנאשם או חפותו. ועוד, במקרים רבים נובע העדר הנסיבות לעמוד לדין ממחלה נפש, אשר לרוב אינה מצב חולף אלא עובדה קבועה, אך שבמקרים רבים הפסקת ההליך תומנת בחובה מידע מסווג של סופיות בהקשר להליך הפלילי. תמייה נספחת לגישה האמורה ניתן למצוא בהוראות סעיפים 170(ב) ו170(ג) לחס"פ, סעיף 170(ג) קובע כי החלטת בית המשפט לזכות הנאשם בתום בירור האשמה או להפסיק את ההליכים אם לא נמצא זכותו ניתנת לרעוער.

מכאן מתבקשת המסקנה, כי, במקרים בהם נדונה שאלת האשמה, המחוקק ראה בהפסקת ההליכים ההחלטה המסיימת את הדיון בעניינו של הנאשם שאלת האשמה, המחוקק ראה בהפסקת ההליכים ההחלטה זו כסיום ההליך, המקימה סמכות ערעור, להבדיל מסמכות לעיון חזר.

לא זו אף זו, אלא שכן אומנם כי קיימת סמכות לשוב ולהעמיד את הנאשם לדין, אך מדובר בסמכות מצומצמת, הנובעת משינוי נסיבות מוחלט באשר למצבו של הנאשם. שנייה זה מוביל לפתחת ההליך משפט חדש ולא לפתיחה מחודשת של ההליך הישן.

לאור האמור, נראה כי על פי תכליתו היליך של הפסקת הליכים לפי סעיף 170 ליחסד"פ מהוות מעין "פסק דין", אשר אינו נתון לעיון מחדש.

יתרה מזו, גם אם ניתן היה להשיקיף על סיום הליכים לפי סעיף 170 כהחלטה, כגישה הסגנור, הרוי שיש לסוג ההחלטה זו כהחלטה המסיימת היליך, וככזו כההחלטה אשר ניתנת לתקיפה במסגרת ערעור ולא עיון חוזר. מכלל הטעמים האמורים, ובשים לב למשךו הסוגלי של עיקרונות סופיות הדיון בהיליך הפלילי, יש לקבוע כי לא קמה הזכות לעיון חוזר בהחלטה שלא לברר את אשמתו של הנאשם במסגרת היליך לפי סעיף 170(א) הנ"ל.

לסיום פרק זה, מצאתה ל龃יר כי נראה שבקשה לבירור אשמת הנאשם בשלב מאוחר, כבמקרה דנן, חריגת. זאת, לאחר שلنאהם יש אפשרות לעמוד על זכותו לבירור האשמה, וזכות זו אף עשויה לקום מחדש, ככל שיוחלט על ידי היועם"ש או בית המשפט על פיתחה מחודשת של היליך הפלילי, במסגרת הסמכויות הקבועות בסעיפים 21 ו-21א לחוק טיפול בחולי נפש עליון עמדנו. לאור האמור, אף היבט נדריות הבקשה תומכת בסיווג ההחלטה לפי סעיף 170 כמסימנת היליך, גם בגין אפשרות בירור האשמה.

סמכות לעיון חוזר בהחלטה אימתי?

על כך מצאתה להוסיף, כי גם אם הייתה מתקבלת טענה הסגנור שהיליך לפי סעיף 170 ליחסד"פ מהוות ההחלטה ולא פסק דין, הרוי שהסמכות לעיון מחדש אינה כלולה באופן אוטומטי בסיווגה של הכרעה משפטית כההחלטה בהיליך פלילי. בהיעדר הוראה חוקית המסמנת את בית המשפט לעיון מחדש בהחלטתו יקשה לקבוע כי קיימת סמכות טבואה לעשותות כן.

בעניינו, החוקוקן ייחד את הסמכות לעיון חוזר בסעיף 21 לחוק טיפול בחולי נפש לפניהו היועם"ש ולשאלת CIS הוגש לעמود לדין. במצב דברים זה, יש להניח כי נקבע הסדר פוזיטיבי המונע עיון חוזר מטעם הסגנוריה כאמור. בדומה, הפניה הסגנור לסעיף 19 לחוק טיפול בחולי נפש, הקובע סמכות לעיון חוזר וערר בגין החלטות מסוימות, עשוייה לחזק דוקא את הקביעה כי אין במקרה סמכות לעיון חוזר על החלטות אחרות, ביןיהן ההחלטה לפי סעיף 170 ליחסד"פ. ואכן, סעיף 19 לחוק טיפול בחולי נפש קובע סמכות לעיון חוזר ולערר, אך זאת בגין היליכי בניינים בלבד, טרם הכרעה לפי סעיף 170 ליחסד"פ, (ס' 16(א) - עיון חוזר על ההחלטה המורה כי עזר ישאה באשפוז, סעיפים 15(ג), 16(ב) ו-17 לחוק טיפול בחולי נפש - ערר על החלטות על אשפוז לצורך בדיקה, הסתכלות או עירכת חוות דעת). העובדה כי החוקוקן הכיר בסמכות לעיון חוזר ולערר על הליכים מסוימים ולא על אחרים, תומכת במסקנה כי הוא לא ראה לנכון לאפשר דין מחדש באלה האחרונים.

עjon חזר מצרי נסיבות חדשות על קר מצאי להוסיפ, למללה מן הצורך, כי גם אם הייתה מתקבלת עדמת הסגנון כי הסמכות הקבועה לבירר אישום על פי בקשת סגנון עשויה להיות מופעלת גם לאחר שניתנה החלטה להפסקת הליכים לפי סעיף 170 נסיבות חדשות המצדיקות לבירר אשמו של הנאשם, לאחר שמן ראוי היה להठנות הפעלת סמכות זו בקיומן של נסיבות חדשות המצדיקות לבירר אשמו של הנאשם, לאחר שלא נתבקש הדבר בדיון המקורי.

ברם, בקשתו של המבוקש שבפני אינה מביאה על שינוי נסיבות כאמור. קר, בכל הנוגע לשאלת יכולתו של הנאשם לעמוד בדיון, לא טען כי חל שינוי במצבו של המבוקש ואף לא הוצגה חוות דעת המלמדת שבפני זה חל שינוי (זאת להבדיל משיפור משמעותו במצבו ובהתקנותו של המבוקש עקב הטיפול הניתן לו במסגרת האשפוז- ראו חוות הדעת מיום 17.06.2024, בירור, במסגרת ההליך המקורי. גם בנוגע לנסיבות הנוגעות להחלטת ב"כ של המבוקש שלא עומד על בירור האשמה, במסגרת ההליך המקורי. גם בנוגע כי חל שינוי המצדיק פתיחה מחודשת של נושא בירור האשמה).

אגב קר, יש לציין כי המבוקש היה מייצג בהליך המקורי ולא טען לרשותו מצד בא כוחו של המבוקש בהליך זה. יתרה מזו, וגם אם לא קיימת זהות חד ערכית בין הדברים, הרי שבמסגרת הדיון בהליך המקורי הסכים בא כוחו של המבוקש לקיים של ראיות לכואלה, כמוות סעיף 15(א) לחוק לטיפול בחולי נפש, עובדה אשר אינה תומכת בעוניה כי כו�ן יש מקום לפתח מחדש את שאלת אשמו של המבוקש.

תכלית הבקשה הנוכחית כאמור, ב"כ המבוקש ניסה לשכנענו כי יש לאמץ גישה פרשנית הרואה בסמכות לבירור אשמה כאופציה הפתוחה בפני הנאשם בכל עת. ברם, כאמור נראה כי גישה זו אינה מתאפשרת עם עקרונות היסוד של שיטת המשפט הפלילי הנלמדים מענינים דומים, הרואים בסופיות ההליך כלל ממנה ניתן לסתות רק בהתקיימים של טעמי ראים לkr. לאור זאת, גם אם הייתה מתקבלת הפרשנות המוצעת על ידי ב"כ המבוקש, שכן היה להठנות הפעלת הסמכות בקיומה של תכלית מעשית לבקשה כאמור. תכלית זו, מן הראי כי תעמוד בהתאם להליך המקורי, קרי כי זו תהיה מכוננת להביא לזכויו הנאשם שלא בשל מחלתו הנפשית.

ברם, אין זו התכלית אליה מכוון המבוקש בבקשתו הנוכחית. כפי שהובהר במהלך הדיון, בסיס הבקשה הרצון של המבוקש להשתחרר מאשפוז לטיפול רפואי, על רקע הטבה שחלה במצבו. לשיטתו, הוועדה הפסיכיאטרית נמנעת מההורות כאמור אף בשל העובדה כי המבוקש אינו מוכן לקבל אחריות על מעשיו. ב"כ המבוקש סבור כי אם תינתן לו הזרמנות להוכיח את חפותו של מרשו, "פתר מ"על" התכחשות למעשים כאמור ותסלל דרכו לשחרור. תכלית העיוון החוזר המבוקש אינה על כן הוכחית חפותו של המבוקש, אלא יצירת תנאים נוספים יותר לטעםו לסיום אשפוזו. המדובר בניסיון ליצור מעין מסלול עוקף לערעור על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית, הקבוע בסעיף 29 לחוק טיפול בחולי נפש, ניסיון אשר אינו מתישב עם ההסדרים אוטם קבע החוק.

בשים לב לכך, ספק רב בעיני עד כמה היה מקום להיעתר לבקשה, ולהורות על בירור האשמה בשלב זה. זאת, כאשר יש להניח כי שיקולי הוועדה הם שיקולים רפואיים, והתחששות המבקש לאחריותו למעשים הנטענים אינה עומדת כסיבה בלעדית או מכרעתה להחלטה. כל זאת, כאשר בהקשר כאמור ניתן להזכיר את הוראות בית המשפט העליון בנוגע לאי קבלת אחריות על ידי נאשם כשיעור בין שיקולי המליצה לשחרור בתסaurus מעוצר (ראו לדוגמה בשב"פ 6826/10 סמואל נ' מדינת ישראל פורסם בנוב, 29.9.2010)). טענה דומה מוצדק כי תשמע על ידי המבקש ובאה כוחו בפני הוועדה ובוטחני כי זו תשיקול את הדברים בשום שכל, במסגרת השיקולים המנחים אותה כפי שפורטו בסעיף 28 (ב2) לחוק טיפול בחולי נפש.

האם דחית הבקשה פוגעת בזכות להליך הוגן?

סבירו כי לא ניתן לסייע את הדברים מבלתי לסתת את הדעת לשאלת עד כמה יש בדחית הבקשה ובקביעה כי לא ניתן לקיים עיון חוזר בהחלטה להפסקת הליכים לפי סעיף 170 לחסד"פ, כדי לפגוע בזכות להליך הוגן. בתמצית אומר כי לגישתי התשובה לשאללה זו שלילית. כפי שהובאה בדברי עד כה, יש להשיקף על מהותו של ההליך לפי סעיף 170 לחסד"פ ("פסק דין") או למצער כהחלטה המסייעת הילך. במקרה, הוא מקיים זכות ערעור (סעיף 17 לחוק יסוד: השפיטה).

אמנם, הודגש לא פעם כי זכות ערעור נולדת מכוחה של הוראה מפורשת בחוק בלבד, "ובהעדרה של הוראת חוק, אין הזכות קיימת" (בג"ץ 85/87 ארבלוב נ' מפקד כוחות צה"ל באזר יהודה וושומרן פורסם בנוב, 08.07.88). עם זאת, נקבע כי: "ኖכח חשיבותה של זכות הערעור נפסק כי יש להעדיין פרשנות המקנה זכות ערעור מפרשנות השוללת אותה..." (ע"פ 111/99 שורץ נ' מדינת ישראל פורסם בנוב, 07.06.2000)).

זו הייתה גם גישת ב"כ המשיבה בתגובה לבקשת, אשר הניח כਮון קיום זכות הערעור על ההחלטה לפי סעיף 170(א).

בעניינו אומנם חלפה התקופה להגשת ערעור (סעיף 199 לחסד"פ), ברם פתואה בפני הסגנון הדרך לפנות בבקשת להארכת מועד להגשת ערעור (סעיף 201 לחסד"פ). בcourt, מציה בעיני התשובה למימוש הזכות להליך הוגן בהליך זה, במישור העקרוני.

סוף דבר **البקשה הנוכחית העלתה את שאלת האפשרות לקיים "عيון חוזר" בהחלטה להפסיק את ההליך נגד הנאשם עקב אי כשרותו לעמוד לדין.** בהעדר הוראת חוק מפורשת, התשובה לשאללה זו נגזרת, בראש ובראשונה מסיווג ההחלטה האמורה.

כפי שהובאה, לשאלת סיווג ההליך כאמור פנים לכאן ולכאן. הכרעתו היא כי יש לראות את ההחלטה לפי סעיף 170 כمعין "פסק דין" או כהחלטה המסייעת הילך.

mutuum זה ומטעמים נוספים הקשורים לפרשנות סעיף 170 הנ"ל וכן הוראות חוק הטיפול לחולי נפש הרלוונטיות, תכלית החקיקה והנסיבות הפרטניות של עניינו, אין להכיר בזכות לקיים עיון חוזר בבקשת בירור אשמה לפי סעיף 170.

עם זאת, החלטה על הפסקת ההליך מכח סעיף 170 מקימה זכות ערעור לחוק.

ער אני למשוכה הגבואה אותה מציבה החלטתי בפני נאשם המבקש כי אשפטו תבורר לאחר שהופסקו הליכים בעניינו. זאת, במיחוד מקום בו מסיבות שונות, אשר עשויות לנבוע אף ממצבו של הנאשם בעת קיום הדיון על ההחלטה הילכים, עשויות להתגש טענות או ראיות חדשות החומכות בזיכרי הנאשם, בשלב מאוחר יותר משלב הפסקת בבליכם כאמור. ברם, לטעמי אין בעובדה זו להצדיק הכרה בזכות לעיון חוזר אשר המחוקק לא הסדרה בחקיקה, ולשנות מסדר ההליך הפלילי היסודי.

אוסיף על כן, כי לטעמי, בהינתן הפנים השונות של הילך הפסקת הליכים לפי סעיף 170 לחסד"פ, כעולה מההחלטה זו, יש מקום כי המחוקק יקבע מפורשות הילך המאפשר בדינה מחדש של ההחלטה שלא לברר את האשמה, בין אם בערעור ובין עם בדרכך אחרת.

לאור כלל האמור, הריני דוחה את הבקשת בשל טעמים של צנעת הפרט, ועל אף שהדבר לא התבקש על ידי הצדדים, אני מורה כי ההחלטה זו תפורס בהשמטה שמו המלא של המבקש, כפי שארף נעשה בכוורת ההחלטה זו. מזכירות בית המשפט תעביר העתק ההחלטה זו לצדים. ניתנה היום, י"ג תשרי תשפ"ה, 15 אוקטובר 2024, בהעדר הצדדים.